

Gravitation snarare än politisk påverkan

Är möjligen gravitation och dragkraft mer relevant för att begripa politisk förändring än föreställningen om politisk påverkan?

Ifall vi får överge de linjära föreställningarna om att politisk förändring sker genom påverkan behöver vi söka bättre förklaringar. [Ickelinjära teorier](#) om oförutsägbara förhållanden tycks visa att förändringskraften går åt motsatt håll än vad den antas göra i föreställningen om politisk påverkan. Politisk förändring drar snarare än skjuter på.

Det som Karl Marx 1845 i sin kritik av Feuerbach kallade mekanisk eller vulgär materialism kallar jag här istället knuffa-på-föreställningar. Sådana föreställningar tänker sig att världen fungerar ungefär som biljardbollar. Kraften i aktionen verkar proportionerligt på sin omgivning. Ju större kraft i aktionen desto större påverkan.

Det finns givetvis olika knuffa-på föreställningar om politisk förändring: Massaktioner antas ge större effekt än småaktioner. Ökad information antas leda till bättre beslut hos individen eller hos beslutsfattare. Ökat politiskt medvetande ska leda till bättre handlingar. Opinion och opinionsbildning borde väl förmå regering och riksdag att ta bättre beslut. Inom vänstern har det funnits föreställningar om att agitation leder till klassmedvetande, vilket leder till revolution.

Civil olydnad och ickevåldsmotstånd placeras ofta in som en del av dessa knuffa-på föreställningar. Civil olydnad föreställs öka påverkanskraften i det politiska arbetet. Motstånd reduceras därmed till något mekaniskt. Motstånd tycks fungera som en biljardkö som stöter igång kedjeeffekter.

Dra-med istället för att knuffa på

Flera ickelinjära sociologer visar att dragningskraft och gravitation förklarar politisk förändring bättre än påverkan. Vi kan kalla dessa för dra-med föreställningar. Som jag visar längre ner kan dragningskraften skapa omloppsbanor vilka ibland kan dra iväg och bli politisk förändring.

Påverkan och knuffa-på föreställningar ska inte avfärdas helt. Mekanik gäller ju ofta i enkla vardagshandlingar. Vi kan sätta upp tavlor med hjälp av spik, hammare och tillräcklig kraft i hammarslagen. Bygger vi broar och höga hus måste vi dock göra dessa både flexibla och inflexibla utifrån att det uppstår ickelinjära [resonanseffekter](#) som annars raserar dem.

I vår samhälleliga, materiella tillvaro är dock påverkan undantagsfall vilka gäller i vissa enkla, linjära förhållanden där de politiska problemen inte är alltför komplexa.

Makt och motstånd är gravitation

Jag undersöker här hur både motstånd och makt verkar som gravitation. Genom pulser och rytmer skapas intensiteter, attraktion och affekt. Denna gravitation leder till omloppsbanor.

Samhällen liknar inte vårt solsystem. De är mer som galaxer eller solsystem med många solar. Planeter och meteoriter hamnar i omloppsbanor runt en sol för att senare byta omloppsbanor till en annan sol. Eller så ändras bara riktningen lite.

Om jag förstått matematiken rätt går det med formler att förutsäga omloppsbanan mellan två kroppar. Men det finns inga formler som kan förutsäga omloppsbanor där tre kroppar är inblandade. Istället för formler krävs det då upprepade beräkningar: algoritmer och simuleringar. Med alltfler kroppar uppstår oförutsägbarhet. Aningen ironiskt kallar vi sådana rörelser och omloppsbanor för ickelinjära vilket inte betyder cirkulära utan just oförutsägbara.

Det blir lite förvirrande då vi upptäcker gravitation och omlopp i samhällen. Det beror möjligtvis på att vi under skolans gamla astronomilektioner skiljde på omloppsbanor och planeternas massa. Samhällen blir möjligtvis mer begripliga ifall vi istället föreställer oss molekyler och atomer. Visserligen såg det ut på skolans affischer som att även atomkärnorna var massiva planeter med elektroner i omlopp. Istället för att rita en atomkärna som en planet är det mer rimligt att tänka sig den som ytterligare omloppsbanor. Atomkärnor är i så fall inte massiva och statiska. De borde inte ens kallas atomer (odelbara).

Inte heller molekyler byggs upp som lego eller mekanodelar. De är mer som

komplexa omloppsbanor vars delar också är komplexa omloppsbanor.

För att begripa samhällen och politisk förändring är det bäst att tillfälligt glömma föreställningen om konstant och stabil massa. Samhällen lever snarare genom omloppsbanor runt omloppsbanor. Socialt liv fungerar till stor del med hjälp av pulser och rytmer som dras runt andra pulser och rytmer.

Allianser mångfaldigar gravitationskrafterna

Makt såväl som motstånd ska förstås som intensiva relationer. Attraktion, dragkraft och gravitation kan uppstå i intensiteter. Detta gäller makt och motstånd, såväl som andra sociala relationer.

Olika motstånds- och befrielseörelser kan genom resonans och intensitet koppla ihop sina gravitationskrafter. Därmed skapas komplicerade omloppsbanor där gravitationen drar åt olika håll men ändå samverkar. Ifall det uppstår resonans mångfaldigas energin. Resonans kan definieras som att lite energi får stor effekt.

Då blir det begripligt varför civil olydnad är beroende av resonanser med andra institutioner och organisationer. Gravitation, resonans och omloppsbanor kan skapas genom pulser av möten mellan människor och platser. Det kan handla om samtal, fika, fester, poesi, dans, reflektion, samarbete. Motstånd handlar mer om allianser än om motståndsgruppens egna aktioner.

Enstaka händelser och aktioner hinner aldrig skapa resonans. Gravitation och omlopp är helt beroende av repeterande puls. Det går därmed aldrig att renodla motståndet. Motstånd är pulserande relation. Motstånd går inte att särskilja från karnevaler och fester. I varje fall inte om motståndet ska bli kraftfullt: "organizations will intermittently come together to 'be with' others in the present, in moments intensely localized fellow-feeling. These moments, involving what has been called the 'compulsion to proximity', include festivals ..."[1].

Mycket av motståndets gravitationskraft, dess attraktion, byggs upp av vänskap eller kärlek, spännande samtal eller ilska och konflikter. Detta kan leda till svåra och jobbiga konflikt-resonanser, såväl som inspirerande och samhällsomvälvande resonanser.

Gravitation mellan motstånd och makt

Ovan nämnde jag att motstånd handlar om allianser snarare än motståndsgruppens egna arbete. Det man lätt förbiser är att det dessutom bildas gravitation och omloppsbanor mellan motparter. Mellan motståndet och det man gör motstånd emot. Samt mellan motstånd och olika rättssystem: polis, domstol och straff. Jag undviker här medvetet att använda 'rättssystemet' som om det vore en helhet.

I intensiva och repeterande motståndsrelationer bygger motstånd och motpart dragningskraft tillsammans. "Many social practices are drawn to what could be called in complexity terms the 'power-resistance attractor'".[2]

Genom intensitet och resonans i relationen mellan rättegångar, fängelsestraff, karnevaler, fester och politiska allianser kan det skapas enorma dragkrafter. Det är alla dessa oförutsägbara och ofta väldigt otaktiska relationer som bygger upp motståndets gravitationskraft. Precis som en gitarr med dålig resonanslåda inte riktigt hörs eller låter lite tråkig, uppstår det inte heller någon större resonans i ett motstånd som inte är lyhört till de olika omloppsbanor som börjar byggas upp.

Med ickelinjär komplexitetsteori tror jag det är möjligt att ersätta föreställningen om 'politisk påverkan' med mer rättvisande begrepp som gravitation och dragkraft. En linjär knuffa-på föreställning om politisk förändring kan ersättas med en ickelinjär dra-med teori.

Per Herngren

2010-04-19, version 0.1.1

Fotnoter

[1] John Urry, *Global Complexity*, Polity Press, 2003, p 90.

[2] John Urry, *Global Complexity*, Polity Press, 2003, p 10.

En textserie om ickelinjärt motstånd

1. [Ickelinjär förändring](#)

- introduktion

2. Rekursiv
samhällsförändring
3. Motstånd behöver
resonans
4. Gravitation snarare
än politisk påverkan
5. Makthavare finns inte
- icke linjärt
6. Ordning behöver
hierarkier och olydnad